

**UCHWAŁA NR VII/54/24
RADY POWIATU RZESZOWSKIEGO**

z dnia 30 września 2024 r.

**w sprawie „Powiatowego programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób
doznających przemocy domowej na lata 2024 – 2030”**

Na podstawie art. 4 ust. 1 pkt 3 i art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2024 r. poz. 107) oraz art. 6 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2024 r. poz. 424 i poz. 834)

**Rada Powiatu Rzeszowskiego
uchwala, co następuje:**

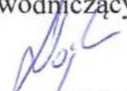
§ 1. Uchwala się „Powiatowy program przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej na lata 2024 – 2030” w Powiecie Rzeszowskim w brzmieniu określonym w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Rzeszowskiego.

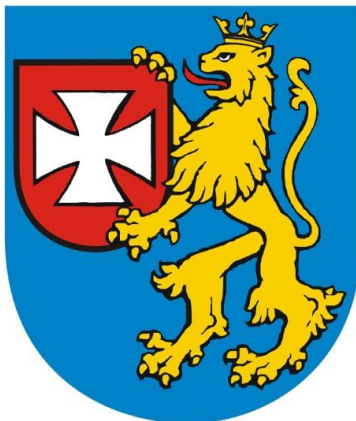
§ 3. Traci moc uchwała Nr XXX/253/21 Rady Powiatu Rzeszowskiego z dnia 19 maja 2021r. w sprawie przyjęcia „Powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2021 – 2026.”

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Tomasz Wojton

POWIAT RZESZOWSKI

**”POWIATOWY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA
PRZEMOCY DOMOWEJ ORAZ OCHRONY OSÓB
DOZNAJĄCYCH PRZEMOCY DOMOWEJ
NA LATA 2024 – 2030”**

SPIS TREŚCI

I.	Wstęp	3
II.	Charakterystyka zjawiska przemocy	7
III.	Charakterystyka Powiatu Rzeszowskiego oraz jego zasoby	11
IV.	Diagnoza zjawiska przemocy na terenie Powiatu Rzeszowskiego, Analiza SWOT	14
V.	Cel Główny i Cele Szczegółowe Programu	26
VI.	Adresaci i Realizatorzy Programu	29
VII.	Źródła Finansowania Programu	30
VIII.	Monitoring i Ewaluacja Programu	30
IX.	Spis Map, Tabel i Wykresów	32
X.	Wzór Harmonogramu Realizacji „Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej”	33

I. WPROWADZENIE

Zjawisko przemocy domowej stanowi od wielu lat problem społeczny i jedno z podstawowych zagrożeń zarówno dla rodziny, jak i poszczególnych jej członków. Jest zjawiskiem złożonym, a konsekwencje jakie ze sobą niesie, mają wpływ nie tylko na doświadczające tej przemocy jednostki, ale też na ogół społeczeństwa.

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. (Dz. U. z 2024 r. poz. 424 oraz poz. 834) o przeciwdziałaniu przemocy w domowej jest jednym z najważniejszych dokumentów w ustawodawstwie polskim regulującym zasady postępowania w przypadku wystąpienia przemocy domowej. Definiuje pojęcie przemocy, określa zadania organów administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, zasady postępowania wobec osób jej doznających oraz zasady postępowania wobec osób stosujących przemoc.

Ustawa precyzuje również zadania nałożone na powiaty.

Do zadań własnych powiatu należy w szczególności:

1. opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej;
2. opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą domową;
3. zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej miejsc w ośrodkach wsparcia;
4. zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej.

Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy w szczególności:

1. tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla osób doznających przemocy domowej;
2. opracowywanie i realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową;
3. opracowywanie i realizacja programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową;

4. wydawanie zaświadczeń o zgłoszeniu się osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programach, o których mowa w pkt 2 i 3, oraz o ich ukończeniu;

Wobec wejścia w życie ustawy z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw i wprowadzenia znaczących zmian legislacyjnych w ustawie z dn. 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej oraz zbliżającego się okresu obowiązywania wyżej wymienionej uchwały zasadnym jest uchwalenie nowego Programu na lata 2024 - 2030.

Niniejszy Powiatowy program przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej na lata 2024 - 2030 jest odpowiedzią na obowiązki nałożone w ustawie. Zaplanowane w nim działania są kontynuacją i rozszerzeniem realizowanych wcześniej w ramach „Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021 - 2026”, którego głównym celem było przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz ochrona jej ofiar poprzez działania profilaktyczne, interwencyjne i edukacyjne w Powiecie Rzeszowskim.

Dokument określa kompleksowe działania skierowane do mieszkańców Powiatu Rzeszowskiego, których realizacja ma za zadanie przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochronę osób doznających przemocy domowej.

Program zakłada też zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc domową poprzez opracowywanie i realizację programów korekcyjno-edukacyjnych oraz psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową. Podstawowym celem powyższych programów jest zmiana postaw osób stosujących przemoc domową, zwiększenie zdolności tych osób do samokontroli zachowań agresywnych i konstruktywnego współżycia w rodzinie, a w rezultacie zakończenie przemocy.

Program jest zbieżny z celami i kierunkami działań zawartymi w powiatowych programach strategicznych takich jak: Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych, Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych, Program Systemu i Rozwoju Pieczy Zastępczej.

Zaplanowane działania są spójne również z wyznaczonymi kierunkami w dokumentach strategicznych krajowych i wojewódzkich, tj. „Rządowym Programem Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024 - 2030”, „Wojewódzkim Programem Przeciwdziałania Przemocy w Domowej na lata 2024 - 2030”.

Głównymi realizatorami działań zawartych w w/w Programie jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Rzeszowie, Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Górnym oraz Dom dla

matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży w Górnio, które w ramach pomocy osobom i rodzinom zagrożonym bądź doświadczającym przemocy domowej oferują wielodyscyplinarną pomoc oraz wsparcie.

Powiatowe Centrum Pomocy w Rodzinie w Rzeszowie to jednostka organizacyjna powiatu. Realizuje zadania z zakresu pomocy społecznej, wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, przeciwdziałania przemocy domowej oraz rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych.

W zakresie przeciwdziałania przemocy realizuje m.in.:

1. Prowadzenie poradnictwa specjalistycznego a w tym socjalnego dla osób znajdujących się w sytuacjach kryzysowych w siedzibie PCPR dla mieszkańców powiatu.
2. Prowadzenie działań o charakterze interwencji kryzysowej zgodnie z procedurą „Niebieskie Karty”.
3. Współpraca z instytucjami i organizacjami pozarządowymi, w tym sądami powszechnymi i organami ścigania w zakresie rozwiązywania problemów życiowych osób objętych pomocą i interwencją kryzysową.
4. Monitoring działań w zakresie realizacji zadań przeciwdziałania przemocy
5. Koordynacja i realizacja zadań w zakresie realizacji programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych oraz psychologiczno-terapeutycznych, dla osób stosujących przemoc domową.

OIK w Górnio jest ważnym elementem pracy na rzecz osób, rodzin zagrożonych czy doznających przemocy domowej, w ramach działań interwencyjnych świadczy usługi w formie:

1. poradnictwa specjalistycznego w tym prawnego, psychologicznego i rodzinnego oraz socjalnego,
2. bezpiecznego schronienia w sytuacjach uzasadnionych, zagrażających zdrowiu lub życiu osób/rodzin doznających przemocy,
3. interdyscyplinarnych działań podejmowanych na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu, których celem jest przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie.

W ramach Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Rzeszowie rozpoczął funkcjonowanie Dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży w Górnio.

Zapewnia on całodobowy, okresowy pobyt matkom z małoletnimi dziećmi, kobietom w ciąży, a także ojcom z małoletnimi dziećmi i innym osobom sprawującym opiekę na dziećmi.

Podstawowe usługi świadczone przez Dom obejmują:

W zakresie interwencyjnym:

- zapewnienie schronienia;
- zapewnienie bezpieczeństwa oraz ochrony w związku z problemem przemocy domowej;
- udzielenie w razie potrzeby natychmiastowej pomocy psychologicznej lub wsparcia emocjonalnego przez pracownika Domu;

W zakresie terapeutyczno-wspomagającym:

- dokonanie diagnozy sytuacji mieszkańca;
- udzielenie wsparcia terapeutycznego;
- udzielenie wsparcia w formie specjalistycznego poradnictwa w szczególności psychologicznego, prawnego, pedagogicznego oraz socjalnego;
- przygotowanie do świadomego i odpowiedzialnego wypełniania roli rodzicielskiej;
- zapobieganie powielaniu złych wzorców rodzinnych i środowiskowych, a zwłaszcza wzorca wyuczonej bezradności;
- pomoc w załatwianiu spraw urzędowych oraz zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego;

W zakresie potrzeb bytowych:

- zapewnienie całodobowego, okresowego pobytu;
- 4 odrębne mieszkania składające się z kuchni, łazienki oraz pokoju dziennego, dostosowane do potrzeb opiekunów z dziećmi w każdym wieku;
- wspólne pomieszczenia do pobytu dziennego dla mieszkańców z dziećmi;
- pomieszczenie do prania i suszenia;
- pomieszczenie do pracy indywidualnej z mieszkańcami;
- środki higieny osobistej, środki czystości w sytuacji, gdy nie ma możliwości ich samodzielnego zakupu.

Przemoc jest wieloaspektowym obszarem, który w negatywny sposób wpływa na rodzinę, w tym szczególnie na dzieci, młodzież czy osoby starsze. Realizacja programu będzie prowadzić do powstania skutecznego systemu przeciwdziałania przemocy domowej na terenie powiatu rzeszowskiego.

II. Charakterystyka zjawiska przemocy domowej

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2024 r. poz. 424 oraz poz. 834), przez przemoc domową należy rozumieć „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- a) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- c) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
- d) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
- e) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej”;

Ilekoć w ustawie jest mowa o:

1. osobie doznającej przemocy domowej - należy przez to rozumieć:

- a) małżonka, także w przypadku gdy małżeństwo ustało lub zostało unieważnione, oraz jego wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
 - b) wstępnych i zstępnych oraz ich małżonków,
 - c) rodzeństwo oraz ich wstępnych, zstępnych i ich małżonków,
 - d) osobę pozostającą w stosunku przysposobienia i jej małżonka oraz ich wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
 - e) osobę pozostającą obecnie lub w przeszłości we wspólnym pożyciu oraz jej wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
 - f) osobę wspólnie zamieszkującą i gospodarującą oraz jej wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
 - g) osobę pozostającą obecnie lub w przeszłości w trwałej relacji uczuciowej lub fizycznej niezależnie od wspólnego zamieszkiwania i gospodarowania,
 - h) małoletniego
- wobec których jest stosowana przemoc domowa;

2. przez osobę doznającą przemocy domowej należy także rozumieć małoletniego będącego świadkiem przemocy domowej wobec osób, o których mowa w ust. 1 pkt 2;
3. osobie stosującej przemoc domową - należy przez to rozumieć pełnoletniego, który dopuszcza się przemocy domowej wobec osób, o których mowa w pkt 2;
4. świadku przemocy domowej - należy przez to rozumieć osobę, która posiada wiedzę na temat stosowania przemocy domowej lub widziała akt przemocy domowej.

Przemoc domowa charakteryzuje się tym, że:

- **jest intencjonalna** – jest zamierzonym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie osoby doznającej przemocy,
- **siły są nierówne** – w relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą. Osoba doznająca przemocy jest słabsza a osoba stosująca przemoc silniejsza.
- **narusza prawa i dobra osobiste** – osoba stosująca przemoc wykorzystuje przewagę siły, narusza podstawowe prawa osoby doznającej (np. prawo do nietykalności fizycznej, godności, szacunku itd.)
- **powoduje ból i cierpienie** – osoba stosująca przemoc naraża zdrowie i życie osoby doznającej przemocy na poważne szkody. Doświadczenie bólu i cierpienia sprawia, że osoba doznająca przemocy ma mniejszą zdolność do samoobrony.

Rodzaje przemocy:

- **fizyczna – naruszanie nietykalności fizycznej.** Przemoc fizyczna jest intencjonalnym zachowaniem powodującym uszkodzenie ciała lub niosącym jego ryzyko.
- **psychiczna – naruszenie godności osobistej.** Przemoc psychiczna zawiera przymus i groźby, jest najczęstszą formą przemocy ale nierzadko trudno ją rozpoznać.
- **seksualna – naruszenie intymności.** Przemoc seksualna polega na zmuszaniu osoby do aktywności seksualnej wbrew jej woli, kontynuowaniu aktywności seksualnej, gdy osoba nie jest w pełni świadoma, bez pytania jej o zgodę lub gdy na skutek zaistniałych warunków obawia się odmówić.
- **ekonomiczna – naruszenie własności.** Przemoc ekonomiczna wiąże się z celowym niszczeniem czyjejś własności, kontrolowaniem finansów, odbieraniem zarobionych pieniędzy, uniemożliwianiem podjęcia pracy zarobkowej, nie zaspokajaniem podstawowych, materialnych potrzeb rodziny. itp. To ograniczanie dostępu do wspólnych pieniędzy, zmuszanie do proszenia o pieniądze, uniemożliwianie

dostępu do konta bankowego. pozbawieniem środków do życia lub stwarzaniem warunków, w których nie są zaspokajane niezbędne dla przeżycia potrzeby.

- **zaniedbanie – naruszenie obowiązku opieki ze strony bliskich.** Stosują ją najczęściej osoby dorosłe wobec dzieci a także członkowie rodziny wobec swoich starszych lub niepełnosprawnych najbliższych. Jest to niezaspokojenie ich podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych. Oznacza np. niedawanie środków na utrzymanie, pozbawianie jedzenia, ubrania, schronienia, brak pomocy w chorobie, nieudzielenie pomocy, uniemożliwianie dostępu do miejsc zaspokojenia podstawowych potrzeb: mieszkania, kuchni, łazienki, łóżka itp., odrzucenie emocjonalne.
- **Cyberprzemoc** to przemoc z użyciem urządzeń elektronicznych, najczęściej telefonu bądź komputera. Bywa określana także jako cyberbullying, nękanie, dręczenie, prześladowanie w Internecie. Niezależnie od określenia, jej celem zawsze jest wyrządzenie krzywdy drugiej osobie.
- **Połączenie ww. form przemocy** - Formy przemocy często występują łącznie, objawiając się w różnych postaciach i konfiguracjach.

Przemoc w świetle polskiego prawa

Przemoc domową należy zakwalifikować do kategorii zachowań negatywnych o dużej szkodliwości społecznej. Jako problem ogólnospołeczny ujmowany w kontekście łamania praw człowieka znalazła odzwierciedlenie w wielu dokumentach krajowych. Poniżej wymieniono najistotniejsze z nich.

➤ **Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 1997, nr. 78, poz. 483 z późn. zm.)**

Ochronę osób, w tym dzieci, przed przemocą domową gwarantuje Konstytucja RP. Art. 40 mówi, że „nikt nie może być poddany torturom ani okrutnemu, niehumanitarnemu lub poniżającemu traktowaniu i karaniu. Zakazuje się stosowania kar cielesnych”. Kolejny - „każdy ma prawo do ochrony prawnej życia prywatnego, rodzinnego, czci i dobrego imienia oraz do decydowania o swoim życiu osobistym” (art. 47). „Państwo w swojej polityce społecznej i gospodarczej uwzględnia dobro rodziny. Rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, zwłaszcza wielodzietne i niepełne, mają prawo do szczególnej pomocy ze strony władz publicznych” (art. 71, pkt 1). „Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę praw dziecka. Każdy ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją. Dziecko pozbawione opieki rodzicielskiej ma prawo do opieki i pomocy władz publicznych. W toku ustalania praw dziecka organy władzy publicznej oraz osoby odpowiedzialne za dziecko są

obowiązane do wysłuchania i w miarę możliwości uwzględnienia zdania dziecka. Ustawa określa kompetencje i sposób powoływania Rzecznika Praw Dziecka” (art. 72).

➤ **Ustawa z dnia 29 lipca z 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2024 r. poz. 424 oraz poz. 834).** Ustawa m.in. wskazuje rozwiązania, które mają zapewnić lepszą ochronę prawną osobom doznającym przemocy domowej. Zgromadzone w jednej ustawie przepisy znajdujące się dotychczas w różnych aktach prawnych mają usprawnić system pomocy osobom doznającym przemocy domowej. Ustawa zobowiązuje również gminy i powiaty m.in. do tworzenia własnych programów przeciwdziałania przemocy domowej, prowadzenia poradnictwa, interwencji kryzysowej, tworzenia zespołów interdyscyplinarnych, prowadzenia ośrodków wsparcia oraz, co również istotne, do przygotowania i prowadzenia programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą domową.

➤ **Kodeks Karny (Dz. U. z 2024 r. poz. 17 z późn. zm.)**

Art. 207, § 1-3 kk uznaje przemoc domową za przestępstwo – „Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5; Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą nieporadną ze względu na jej wiek, stan psychiczny lub fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8; Jeżeli czyn określony w § 1 lub 1a połączony jest ze stosowaniem szczególnego okrucieństwa, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10; Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1-2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.”

Znęcanie się musi mieć charakter wielokrotny, powtarzalny, wyjątkowo może to być również działanie jednorazowe, lecz intensywne i rozciągnięte w czasie. Jeśli zachowanie jednorazowe nie posiada powyższych cech traktowane jest jako inne przestępstwo – naruszenie nietykalności, uszczerbek na zdrowiu, groźba karalna. Zaniechanie określonego działania przez sprawcę także może rodzić dla niego odpowiedzialność karną. Do zaistnienia przestępstwa znęcania wystarczy, że sprawca dopuszcza się tylko jednego z rodzajów przemocy (tzn. psychicznej lub fizycznej). Również wymuszanie współżycia seksualnego,

w tym także gwałt w małżeństwie jest przestępstwem – sprawca może wtedy również odpowiadać z art. 197 k.k.

➤ **Kodeks Rodzinny i Opiekuńczy (Dz. U. z 2023 r. poz. 2809 z późn. zm.)**

Realizacji uprawnień osób pokrzywdzonych służą również przepisy Kodeksu Rodzinnego i Opiekuńczego. Omówione są tam następujące kwestie:

- sądowe ustalenie ojcostwa,
 - obowiązek rodziców do świadczeń alimentacyjnych względem dziecka,
 - warunki orzekania separacji i rozwodu,,
 - orzekanie o winie w rozkładzie pożycia małżeńskiego,
 - rozstrzygnięcie o władzy rodzicielskiej,
 - sposób korzystania ze wspólnego mieszkania w przypadku rozwodu,
 - warunki żądania od rozwiedzionego małżonka środków na utrzymanie.
- **Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2024 r. poz. 1283),** która określa kompetencje jednostek i pracowników pomocy społecznej, których zadaniem jest udzielanie wszelkiej pomocy osobom i rodzinom dotkniętym problemem przemocy domowej.

III. CHARAKTERYSTYKA POWIATU RZESZOWSKIEGO ORAZ JEGO ZASOBY

Powiat Rzeszowski położony jest w centralnej części województwa podkarpackiego. Został utworzony w 1999r. w skutek reformy administracyjnej. Jego siedzibą jest miasto Rzeszów. Powiat wchodzi w skład obszaru metropolitalnego miasta Rzeszowa.

Powierzchnia Powiatu Rzeszowskiego wynosi 1 1475 km². Sąsiaduje z powiatem łańcuckim, przeworskim, przemyskim, brzozowskim, strzyżowskim, niżańskim, ropczycko sędziszowskim, kolbuszowskim, leżajskim oraz miastem Rzeszów na prawach powiatu. W skład administracyjny wchodzi 14 gmin: gmina miejska – Dynów, gminy miejsko-wiejskie: Błażowa, Boguchwała, Głogów Małopolski, Sokołów Małopolski, Tyczyn oraz gminy wiejskie: Chmielnik, Dynów, Hyżne, Kamień, Krasne, Lubenia, Świlcza, Trzebownisko¹.

¹ Załącznik Do Strategii Rozwoju Powiatu Rzeszowskiego Na Lata 2016-2023 - Diagnoza Stanu Wyjściowego Powiatu Rzeszowskiego

Mapa 1. Podział administracyjny Powiatu Rzeszowskiego

Źródło: <https://podgik.powiat.rzeszowski.pl/dane/mapa-powiatu/>

Powiat Rzeszowski w 2023 roku liczył 175 312 mieszkańców. Powierzchnia powiatu to 1145 km². Większość ludności zamieszkuje tereny wiejskie. Znaczna część mieszkańców utrzymuje się z pracy w indywidualnych gospodarstwach rolnych oraz w przemyśle, budownictwie, handlu czy usługach. Charakterystyczne dla powiatu jest także wysokie tempo migracji wynikające z szybkiego rozwoju pobliskiego miasta Rzeszowa.

Atutami Powiatu Rzeszowskiego, wpływającymi na jakość życia mieszkańców są m.in:

² <https://powiat.rzeszowski.pl/>

- Położenie w centralnej części południowo-wschodniej Polski, na skrzyżowaniu szlaków komunikacyjnych, w bliskiej odległości od granicy z Ukrainą i Słowacją;
- Port lotniczy w Jasionce;
- Dobrze rozwinięta infrastruktura techniczna i gęsta sieć dróg, w tym przebiegająca przez teren powiatu autostrada A4 oraz droga ekspresowa S19;
- Sąsiedztwo aglomeracji rzeszowskiej – znaczącego rynku zbytu, powodującej szybką urbanizację gmin w najbliższym otoczeniu Rzeszowa;
- Rozwój budowlany, potencjał produkcyjny oraz różnorodność podejmowanych inicjatyw i przedsięwzięć gospodarczych;
- Dobre warunki dla rozwoju rolnictwa;
- Potencjał ludzki, który stanowią dobrze wykształceni i przygotowani zawodowo pracownicy, wysoki odsetek ludzi młodych.

Zasobami instytucyjnymi działającymi na terenie Powiatu Rzeszowskiego w obszarze przeciwdziałania przemocy są :

- **Jednostki organizacyjne** – tworzone zgodnie z Ustawą o samorządzie powiatowym w celu wykonywania zadań powiatu. Jednostkami organizacyjnymi Powiatu Rzeszowskiego zajmującymi się zadaniami z zakresu przeciwdziałania przemocy są Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Rzeszowie z Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej w Górnym, Domem dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży w Górnym oraz Ośrodki Pomocy Społecznej.
- **Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych** - diagnozują sytuację i potrzeby osób, co do których istnieje podejrzenie, że doznają przemocy domowej, udzielają informacji o możliwościach uzyskania pomocy.
- **Placówki ochrony zdrowia** – ich głównym zadaniem jest ochrona zdrowia pacjenta. W obszarze pomocy osobom doświadczającym przemocy, oprócz zadań podstawowych, takich jak np. udzielenie pomocy medycznej, ważne jest rozpoznanie sygnałów świadczących o występowaniu przemocy, szczególnie gdy osoba doznająca przemocy bądź świadkowie próbują to ukryć.
- **Placówki oświaty** - ich celem jest upowszechnienie wykształcenia oraz realizowanie określonych celów wychowawczych. Dodatkowo ze względu na kontakt z uczniami, mają możliwość wstępnej identyfikacji i rozpoznania krzywdzenia, mogą szybko zareagować i udzielić stosownej pomocy dzieciom.

- **Policja** – przyjmują zgłoszenia od osób doznających przemocy i świadków o stosowaniu przemocy, podejmują interwencje oraz realizują procedury „Niebieskiej Karty”. W powiecie działają Komisariaty i Posterunki Policji oraz Policyjne Punkty Przyjęć Interesantów.
- **Prokuratura** – prowadzi postępowania przygotowawcze i wyjaśniające w sprawach związanych ze stosowaniem przemocy, z uwagi na to, że z punktu widzenia prawa przemoc domowa to przestępstwo.
- **Sądy** – orzekają w sprawach karnych i rodzinnych. Mają możliwość stosowania kar wobec sprawców przemocy oraz przymusu poddania się oddziaływaniom korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc.
- **Inne podmioty** – działają w obszarze wsparcia osób i rodzin doznających przemocy, zazwyczaj mają charakter interdyscyplinarny bądź specjalistyczny. W tym zakresie w powiecie działają **Zespoły Interdyscyplinarne d/s przeciwdziałania przemocy oraz organizacje pozarządowe.**

IV. DIAGNOZA ZJAWISKA PRZEMOCY NA TERENIE POWIATU RZESZOWSKIEGO, ANALIZA SWOT

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2024 r. poz. 424 oraz poz. 834) oraz cele zawarte w Powiatowym programie przeciwdziałania przemocy domowej zobligowały Powiat Rzeszowski do szeregu działań w zakresie profilaktyki zjawiska przemocy domowej. Zadania te zakładają min. **zbieranie informacji statystycznych mających na celu postawienie trafnej i rzetelnej diagnozy dotyczącej zjawiska przemocy domowej na terenie Powiatu Rzeszowskiego.**

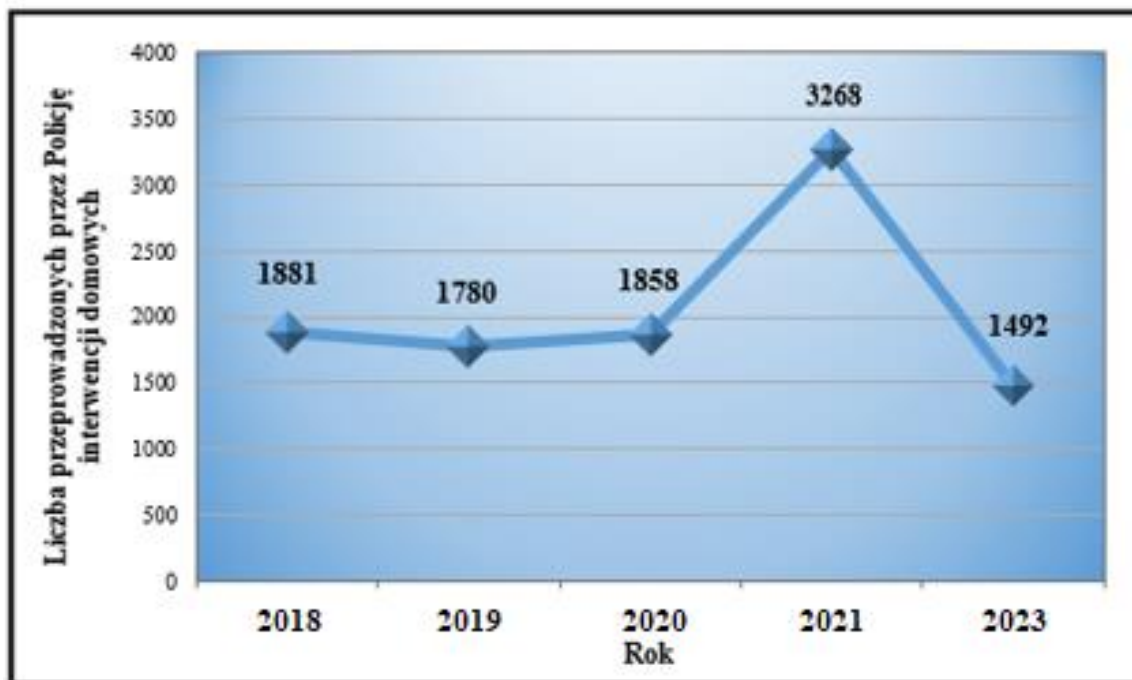
W związku z tym Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Rzeszowie – Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Górnym corocznie zwraca się o dane statystyczne dotyczące zjawiska przemocy w domowej do Ośrodków Pomocy Społecznej, Zespołów Interdyscyplinarnych z terenu Powiatu oraz do Komendy Miejskiej Policji w Rzeszowie. Pozyskiwane są również dane z PCPR w Rzeszowie dotyczące realizacji Programu Korekcyjno-Edukacyjnego dla sprawców przemocy.

Na podstawie zebranych informacji opracowywany jest *Raport z analizy danych statystycznych i merytorycznych w zakresie oceny/diagnozy zjawiska przemocy domowej na*

terenie gmin Powiatu Rzeszowskiego. Uzyskane dane pozwalają określić skalę oraz specyfikę zjawiska przemocy domowej oraz sprecyzować najważniejsze aspekty tego problemu.

Poniżej, w oparciu o zebrane dane przedstawiono wybrane zestawienia liczbowe dotyczące występowania przemocy domowej na terenie Powiatu Rzeszowskiego w latach 2019-2023.

Wykres 1. Liczba przeprowadzonych przez Policję interwencji domowych w latach 2019 – 2023.

Źródło: dane z Komendy Miejskiej Policji w Rzeszowie z lat 2019-2023.

Z powyższego wykresu wynika, że liczba przeprowadzonych przez Policję interwencji domowych w 2023 roku (1492) znacznie spadła w porównaniu do lat ubiegłych wykazanego okresu. Dane przekazane przez KM Policji w Rzeszowie za roku 2021 zawierają liczbę przeprowadzonych interwencji domowych na terenie powiatu rzeszowskiego oraz z terenu miasta Rzeszów. W roku 2022 odnotowano brak danych statystycznych w w/w zakresie.

Tabela 1. Liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że doświadczają przemoc domową w latach 2019 – 2023.

Osoby, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą domową	Rok				
	2019	2020	2021	2022	2023
Kobiety	215	182	199	370	152
Mężczyźni	31	26	26	65	33
Małoletni	9	32	40	95	47
RAZEM	255	240	265	530	232

Źródło: dane z Komendy Miejskiej Policji w Rzeszowie za lata 2019-2023.

Analizy materiału statystycznego zamieszczonego w Tabeli 1. wykazała, że łączna liczba osób wobec, których istnieje podejrzenie, że doznają przemocy domowej w 2023 roku wynosi 232, jest to liczba najniższa w całym wskazanym okresie. Dane liczbowe przedstawione powyżej informują również, że zdecydowanie największą grupę osób, co do których istnieje podejrzenie, że doznają w 2023 roku stanowią kobiety (152.). Kolejną pod względem liczebności grupą osób, co do których istnieje takie podejrzenie są osoby małoletnie, liczba w/w osób w 2023 roku wyniosła 47, natomiast najmniejszą grupę stanowią mężczyźni (33). Analiza powyższych danych wykazała, że w trakcie omawianego okresu liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że są doznają przemocy domowej utrzymywała się na podobnym poziomie, wyjątek stanowi rok 2022, kiedy osiągnęła znacznie większą wartość (530).

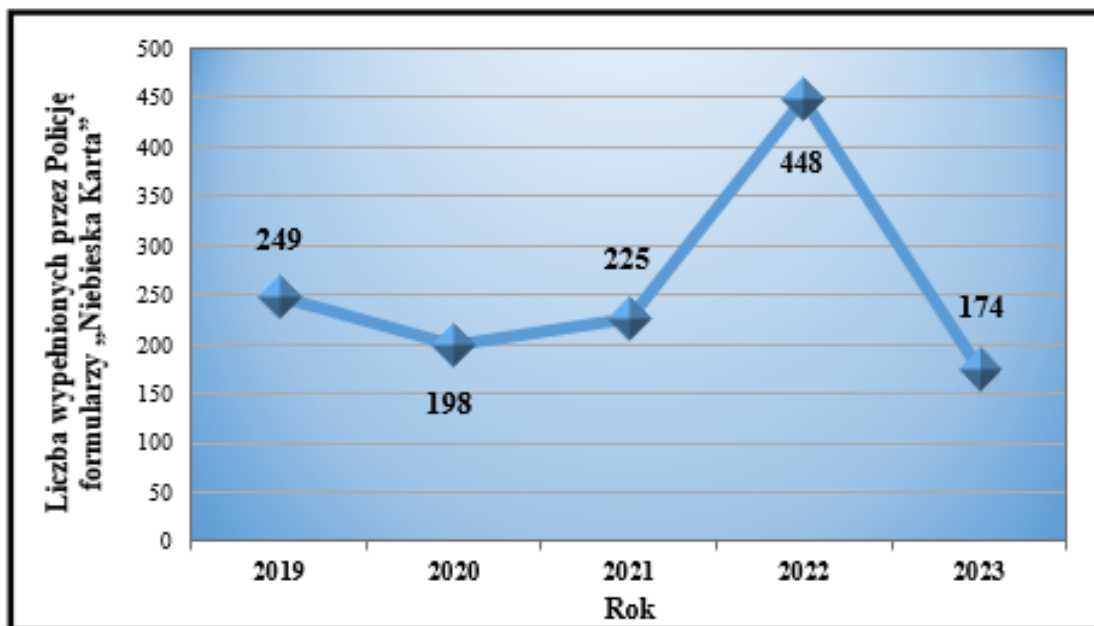
Tabela 2. Liczba osób wobec, których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc domową w latach 2019– 2023.

Osoby wobec, których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc domową	Rok				
	2019	2020	2021	2022	2023
Kobiety	18	32	29	66	21
Mężczyźni	233	169	200	388	156
Małoletni	0	0	0	5	0
RAZEM	251	201	229	459	177

Źródło: dane z Komendy Miejskiej Policji w Rzeszowie za lata 2019-2023.

Analizując dane zawarte w Tabeli 2. można zauważyć, że łączna liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc domową w roku 2023 w porównaniu z latami ubiegłymi wskazanego okresu osiągnęła zdecydowanie najniższą wartość i wyniosła 177. Z powyższych danych wynika, że w roku ubiegłym najliczniejszą grupę w/w osób stanowili mężczyźni (156). Zauważyć należy, że w porównaniu do lat ubiegłych omawianego okresu jest to wartość najniższa. Liczba kobiet wobec, których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc domową w 2023 r. (21) jest również zdecydowanie niższa niż w roku 2022 (66). Z analiza danych dotyczących osób małoletnich, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc domową zamieszczonych w Tabeli 2. wynika, że w powiecie rzeszowskim w latach 2019-2023 w/w podejrzenie wykazano jedynie w 2022 roku (5 osób).

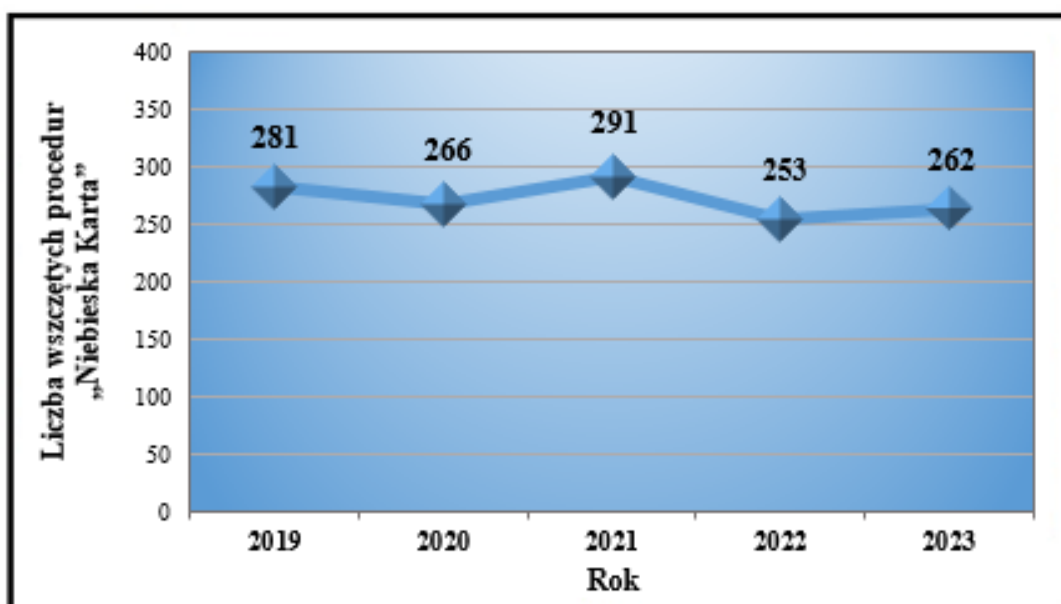
Wykres 2. Liczba wypełnionych przez Policję formularzy „Niebieskie Karty” w latach 2019 - 2023.

Źródło: dane z Komendy Miejskiej Policji w Rzeszowie za lata 2019-2023.

Dane statystyczne przedstawione na Wykresie 2. wskazują, że w 2023 roku funkcjonariusze Policji wypełnili 174 formularze „Niebieskie Karty” – jest to najmniejsza liczba wypełnionych formularzy w trakcie analizowanego okresu. Wartość najwyższą wykazano natomiast w roku 2022, kiedy to Policja wypełniła 448 formularzy NK.

Wykres 3. Liczba procedur „Niebieskie Karty” wszczętych przez OPS z terenu powiatu rzeszowskiego w latach 2019 – 2023.

Źródło: dane z Ośrodków Pomocy Społecznej w latach 2019-2023

Wykres 3. przedstawia liczbę wszczętych przez OPS z terenu powiatu rzeszowskiego procedur „Niebieskie Karty” w latach 2019 – 2023. Z wykresu wynika, że w 2023 r. liczba ta osiągnęła wartość 262. Najwięcej procedur we wskazanym okresie wszczęto w 2021 (291), natomiast najmniej wykazano w roku 2022 (253). Zauważyć należy, że w/w liczba w trakcie omawianego okresu utrzymywała się na podobnym poziomie.

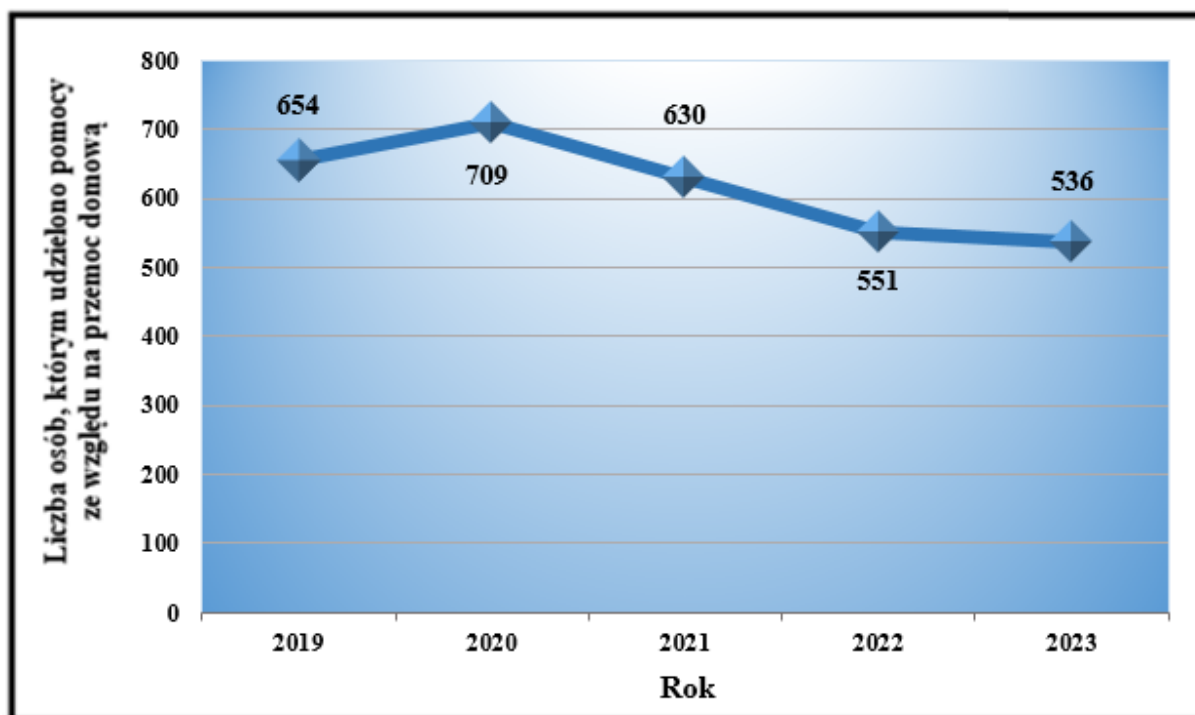
Tabela 3. Liczba spotkań Zespołów Interdyscyplinarnych oraz liczba spotkań Grup diagnostyczno - pomocowych z terenu gmin powiatu rzeszowskiego w latach 2019– 2023.

OPS w powiecie rzeszowskim	Zespoły Interdyscyplinarne					Grupy diagnostyczno - pomocowych				
	2019r.	2020r.	2021r.	2022r.	2023r.	2019r.	2020r.	2021r.	2022r.	2023r.
GOPS Chmielnik	12	14	13	12	10	28	29	60	99	75
GOPS Dynów	4	4	4	6	4	14	20	12	56	66
GOPS Kamień	4	4	4	4	4	30	31	14	14	18
GOPS Krasne	4	3	4	4	4	90	44	95	50	85
GOPS Lubenia	4	4	4	4	4	97	83	82	86	32
GOPS Świlcza	5	5	4	6	5	126	65	175	201	254
GOPS Trzebownisko	4	1	4	57	5	98	88	109	4	105
GOPS Hyżne	10	6	4	4	5	0	22	40	42	34
MGOPS Błażowa	5	7	14	12	15	44	43	47	51	58
MGOPS Głogów Młp.	4	4	5	4	5	140	145	117	107	206
MGOPS Sokołów Młp.	4	4	4	4	4	170	63	101	132	113
MGOPS Tyczyn	24	21	26	19	22	40	19	0	18	45
MOPS Boguchwała	4	11	11	20	17	148	90	60	38	125
MOPS Dynów	4	4	4	4	4	13	15	13	7	12
RAZEM	92	92	105	160	108	1038	757	925	905	1228

Źródło: dane z Ośrodków Pomocy Społecznej w latach 2019-2023.

Dane przedstawione w Tabeli 3. wskazują, że w roku 2023 znacznie spadła liczba spotkań Zespołów Interdyscyplinarnych (108) w porównaniu do roku 2022 kiedy to wykazano 160 spotkań, osiągnęła ona wartość najwyższa w latach 2019-2023. Analiza danych dotyczących liczby spotkań grup diagnostyczno - pomocowych w omawianym okresie wykazała, że największa liczbę w/w spotkań odnotowano w roku 2023 roku (1228). Najwięcej spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego w 2023 roku odbyło się w gminie Tyczyn (22). Jeżeli zaś chodzi o liczbę spotkań grup diagnostyczno-pomocowych to najwięcej spotkań w ubiegłym roku odnotowano w gminie Świlcza (254). Ponadto zauważyć należy, że w związku z nowelizacją Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej uległo zmianie nazewnictwo dotyczące Grup Roboczych, od 2023 roku w/w grupy otrzymały nazwę grup diagnostyczno-pomocowych.

Wykres 4. Liczba osób, którym udzielono pomocy ze względu na przemoc domową w powiecie rzeszowskim w latach 2019 – 2023.

Źródło: dane z Ośrodków Pomocy Społecznej w latach 2019-2023.

Wykres 4. przedstawia liczbę osób, którym udzielono pomocy ze względu na przemoc domową w powiecie rzeszowskim w latach 2019 – 2023. Z analizy zamieszczonego materiału wynika, że w 2023 roku liczba osób, którym została udzielona w/w pomoc (536) osiągnęła wartość nieco niższą w porównaniu do roku 2022 (551). Przedstawione powyżej dane pokazują również, że w trakcie wykazanego okresu zdecydowanie najwyższą liczbę osób, którym udzielono pomocy w omawianej formie odnotowano w roku 2020 (709).

Tabela 4. Liczba osób, którym udzielono pomocy ze względu na przemoc domową w powiecie rzeszowskim przez OPS w latach 2019 – 2023.

OPS w powiecie rzeszowskim	Liczba kobiet, którym udzielono pomocy ze względu na przemoc domową					Liczba mężczyzn, którym udzielono pomocy ze względem na przemoc domową					Liczba dzieci, którym udzielono pomocy ze względu na przemoc domowa				
	2019r.	2020r.	2021r.	2022r.	2023r.	2019r.	2020r.	2021r.	2022r.	2023r.	2019r.	2020r.	2021r.	2022r.	2023r.
GOPS Chmielnik	10	15	13	24	18	2	3	5	2	3	1	2	3	3	3
GOPS Dynów	9	5	17	19	12	11	7	3	2	1	17	4	2	1	1
GOPS Kamień	14	17	11	26	15	1	1	3	12	4	9	4	6	13	8

GOPS Krasne	23	15	21	15	22	8	1	7	3	5	5	8	20	7	8
GOPS Lubenia	4	3	2	2	3	0	3	2	1	1	9	4	5	3	4
GOPS Świlcza	62	56	58	62	45	38	54	18	19	19	61	48	48	44	54
GOPS Trzebownik	27	42	25	20	20	6	42	6	2	5	10	16	19	8	21
GOPS Hyżne	2	6	4	0	2	0	1	0	0	0	0	11	13	0	3
MGOPS Błażowa	59	27	29	25	23	48	36	6	24	7	20	18	4	10	16
MGOPS Głogów Młp.	8	55	51	37	41	1	14	19	11	10	17	35	46	32	51
MGOPS Sokół Młp.	9	5	1	6	3	8	4	1	5	1	11	6	2	11	11
MGOPS Tyczyn	22	23	31	18	19	3	3	3	3	1	26	20	33	23	25
MOPS Boguchwała	38	46	33	27	13	14	2	9	8	5	43	25	29	12	11
MOPS Dynów	9	10	7	6	13	4	0	0	3	3	15	16	15	2	6
RAZEM	296	325	303	287	249	144	171	82	95	65	244	213	245	169	222

Źródło: dane z Ośrodków Pomocy Społecznej w latach 2019-2023.

Dane zamieszczone w Tabeli 4. pokazują, że wśród osób, które skorzystały z pomocy OPS z terenu powiatu rzeszowskiego ze względu na przemoc domową w 2023 r. największą grupę (podobnie jak w latach poprzednich) stanowią kobiety (249), kolejną grupą są dzieci (222.), natomiast najmniejszą grupę osób, którym udzielono pomocy ze względu na przemoc domową stanowią mężczyźni (65). Zauważyć należy, że w porównaniu do lat ubiegłych liczba kobiet i mężczyzn, którzy otrzymali w/w pomoc jest niższa, natomiast liczba dzieci objętych omawianą pomocą wzrosła. Z danych zawartych w tabeli wynika również, że najwięcej kobiet, którym udzielono pomocy ze względu na przemoc domową w 2023 roku pochodziła, podobnie jak w roku ubiegłym z gminy Świlcza (45). Największą liczbę dzieci, którym udzielono pomocy z powodu przemocy domowej w roku ubiegłym odnotowano w gminie Świlcza (54), również największa liczba mężczyzn, którym udzielono pomocy ze względu na przemoc domową (19) pochodziła z terenu w/w gminy.

Ważnym elementem przeciwdziałania przemocy domowej na terenie Powiatu Rzeszowskiego jest realizowany przez PCPR w Rzeszowie **Program oddziaływań edukacyjno-korekcyjnych dla sprawców przemocy**. Program ten w wymierny sposób uzupełnił działania podejmowane przez służby pracujące w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej. Podstawowym celem programu oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową jest zmiana zachowań i postaw, a w rezultacie powstrzymanie osób stosujących przemoc i zakończenie jej. Istotnie jest również zwiększenie u osób stosujących przemoc zdolności do samokontroli zachowań agresywnych i konstruktywnego współżycia w rodzinie.

Adresatami Programu były osoby:

- skazane za czyny związane ze stosowaniem przemocy domowej, które otrzymały karę pozbawienia wolności z okresem zawieszenia na okres próby,
- stosujące przemoc domową w trakcie trwania procedury Niebieskiej Karty, kierowane przez instytucje i organizacje,
- wszystkie, które chciałyby pracować nad swoimi emocjami i konstruktywnymi relacjami z ludźmi.

Tabela 5. Liczba osób rozpoczynających udział w Programie oddziaływań edukacyjno-korekcyjnych dla sprawców przemocy z terenu powiatu rzeszowskiego w 2019 – 2023.

L.p.	GMINA	2019 rok	2020 rok	2021 rok	2022 rok	2023 rok
1.	BŁAŻOWA	2	2	0	1	1
2.	BOGUCHWAŁA	0	0	2	3	0
3.	CHMIELNIK	0	0	0	0	0
4.	DYNÓW (miasto)	0	0	0	0	0
5.	DYNÓW (gmina)	0	0	0	0	0
6.	GŁOGÓW MŁP.	3	4	4	1	2
7.	HYŻNE	1	0	0	0	0
8.	KAMIEN	0	1	1	0	0
9.	KRASNE	0	0	0	0	0
10.	LUBENIA	0	0	1	0	0
11.	SOKOŁÓW MŁP.	3	2	0	2	2
12.	ŚWILCZA	1	0	1	0	0
13.	TRZEBOWNISKO	1	1	0	0	3
14.	TYCZYN	1	1	1	0	0
RAZEM		12	11	10	7	8

➤ Źródło: dane z Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Rzeszowie w latach 2019-2023.

Analiza danych zawartych w Tabeli 5. wykazała, że w 2023 roku Program oddziaływań edukacyjno-korekcyjnych dla sprawców przemocy rozpoczęło 8. uczestników (w tym 2. kobiety) z terenu 4. gmin powiatu rzeszowskiego. Najwięcej uczestników pochodziło z gminy Trzebownisko (3.). Dane zamieszczone w powyższej tabeli wskazują, że w latach 2019-2021 liczba osób rozpoczynających w/w program utrzymywała się na podobnym poziomie i była wyższa niż w roku 2022 i 2023. Najwięcej osób rozpoczęło Program oddziaływań edukacyjno-korekcyjnych dla sprawców przemocy na przestrzeni lat 2019-2023 w roku 2019 (12), natomiast w gminach: Chmielnik, Dynów (miasto), Dynów (gmina) oraz Krasne w przedstawionym okresie takich osób nie wykazano. Z danych statystycznych przekazanych przez PCPR w Rzeszowie wynika ponadto, że dodatkowo spoza powiatu rzeszowskiego w/w Program rozpoczęło 3. osoby, które zamieszkiwały na terenie miasta Rzeszów.

Tabela 6. Liczba osób, które ukończyły Program oddziaływań edukacyjno-korekcyjnych dla sprawców przemocy w powiecie rzeszowskim w latach w 2019 – 2023.

L.p.	GMINA	2019 rok	2020 rok	2021 rok	2022 rok	2023 rok
1.	BŁAŻOWA	1	1	0	1	1
2.	BOGUCHWAŁA	0	0	1	2	0
3.	CHMIELNIK	0	0	0	0	0
4.	DYNÓW (miasto)	0	0	0	0	0
5.	DYNÓW (gmina)	0	0	0	0	0
6.	GŁOGÓW MŁP.	2	4	4	0	1
7.	HYŻNE	1	0	0	0	0
8.	KAMIEŃ	0	0	0	0	0
9.	KRASNE	0	0	0	0	0
10.	LUBENIA	0	0	1	0	0
11.	SOKOŁÓW MŁP.	3	1	0	1	1
12.	ŚWILCZA	1	0	1	0	0
13.	TRZEBOWNISKO	1	0	0	0	2
14.	TYCZYN	1	1	1	0	0
	RAZEM	10	7	8	4	5

➤ Źródło: dane z Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Rzeszowie w latach 2019-2023.

Dane statystyczne zawarte w Tabeli 6. wskazują, że w 2023 roku Program oddziaływań edukacyjno-korekcyjnych dla sprawców przemocy ukończyło 5. uczestników z terenu 4. gmin powiatu rzeszowskiego. Najwięcej z gminy Trzebownisko (2. osoby) oraz po 1. osobie z gmin: Błażowa, Głogowa Młp. i Sokołów Młp. Najwięcej osób, które ukończyły Program oddziaływań edukacyjno-korekcyjnych dla sprawców przemocy na przestrzeni lat 2019-2023 odnotowano w roku 2019 (10 osób). Natomiast łącznie najwięcej takich osób w wykazanym okresie pochodziło z gminy Głogów Młp. (11). Dane statystyczne zawarte w powyższej tabeli pokazują również, że gminy Chmielnik, Dynów (miasto), Dynów (gmina), Kamień i Krasne nie odnotowały osób, które ukończyły w/w Program. Z danych statystycznych przekazanych przez PCPR w Rzeszowie wynika ponadto, że dodatkowo w 2023 r. spoza powiatu rzeszowskiego Program ukończyły 3 osoby, które zamieszkiwały na terenie miasta Rzeszów.

Diagnozowanie przemocy domowej jest procesem, na który wpływa wiele czynników. Przemoc domowa, oprócz uwarunkowań społecznych, ma przede wszystkim silne uwarunkowania psychologiczne, w tym związane z osobowością czy dotyczących przekonań osób jej doświadczających. Wpływa to na gotowość do ujawniania problemu. Dodatkowo pomimo wzrostu poziomu wiedzy społeczeństwa na temat tego zjawiska, duża część nieprawidłowych i przemocowych zachowań zostaje nieuświadomiona. W związku z tym faktyczna skala zjawiska przemocy domowej jest bardzo trudna do oszacowania.

Analiza otrzymanych danych z Ośrodków Pomocy Społecznej oraz Zespołów Interdyscyplinarnych z terenu powiatu rzeszowskiego, a także dostarczonych przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Rzeszowie i Komendę Miejską Policji w Rzeszowie pokazuje, że w powiecie rzeszowskim podobnie, jak w całej Polsce, przemoc domowa dotyczy różnych środowisk. Osobami stosującymi przemoc są przede wszystkim mężczyźni (ojcowie, mężowie, partnerzy), natomiast kobiety najczęściej jej doświadczają. Zebrane dane statystyczne wskazują, że na terenie powiatu rzeszowskiego dzieci są najmniejszą grupą wykazywaną jako doświadczający przemocy bezpośredniej. Małoletni są często świadkami przemocy domowej. Tym samym doświadczają negatywnych skutków emocjonalnych, obserwują nieprawidłowe wzorce, co może odbić się na kształtowaniu ich psychiki i osobowości oraz wpływać na późniejsze, dorosłe życie. Instytucje z terenu powiatu rzeszowskiego działające na rzecz pomocy osobom i rodzinom doznającym przemocy wykorzystują różnorodne formy wsparcia, które mają na celu zminimalizowanie jej skutków.

Dynamika procesu przemocy wymusza kontrolę zmian jakie zachodzą w tym obszarze, a także wyzwań w sferze pomocy społecznej polegającej na dostosowaniu pomocy odpowiadającej konkretnym potrzebom.

Analiza SWOT

Opracowana diagnoza zjawiska przemocy domowej na terenie gmin powiatu rzeszowskiego przy uwzględnieniu jego charakterystyki oraz działań wdrażanych w ramach zrealizowanego Programu 2021-2024 pozwoliła na sporządzenie analizy SWOT. Określa ona mocne i słabe strony, a także szanse i zagrożenia systemu przeciwdziałania przemocy domowej w Powiecie Rzeszowskim.

Mocne strony	Słabe strony
- dobra współpraca z instytucjami zajmującymi się zjawiskiem przeciwdziałania przemocy domowej: Ośrodki Pomocy Społecznej, Zespoły Interdyscyplinarne, Policja, GKRPA, oświata, kuratorzy, ochrona zdrowia, itp.; - większy dostęp do informacji na temat zjawiska przemocy m.in. poprzez:	- niewystarczająca ilość mieszkań socjalnych i chronionych; - zbyt długi okres oczekiwania na terapię uzależnień i leczenie odwykowe; - ukrywanie faktu zjawiska przemocy, wstyd, poczucie winy, obniżona samoocena, stereotypowe myślenie, wyuczona bezradność;

dostępność materiałów informacyjno- edukacyjnych na temat zjawiska przemocy w tym plakatów, ulotek, prasy lokalnej, stron internetowych itp.; - zapewnienie osobom i rodzinom doświadczającym przemocy możliwości skorzystania z infrastruktury pomocowej, tj.: Ośrodka Interwencji Kryzysowej, Domu dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, Punktów Konsultacyjnych działających przy Gminnych Komisjach Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Grup Wsparcia dla kobiet doznających przemocy domowej, Gminnych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych; - program oddziaływań korekcyjno- edukacyjnych na terenie powiatu; - efektywne wykorzystanie narzędzia jakim jest procedura „Niebieska Karta”; - dobrą znajomość środowiska lokalnego przez pracowników instytucji pomocowych; - programy i projekty społeczne: krajowe, wojewódzkie, powiatowe, gminne; - łatwy dostęp do miasta wojewódzkiego, które dysponuje ofertą pomocy psychologicznej i terapii adresowanej do osób doświadczających przemocy oraz osób stosujących przemoc; - organizacje pozarządowe działające w obszarze uzależnień i przeciwdziałania przemocy domowej; - wydawane przez policję nakazu natychmiastowego opuszczenia mieszkania	- małe zainteresowanie programami korekcyjno - edukacyjnymi dla osób stosujących przemoc domową; - negatywne nastawienie do instytucji pomocowych i wymiaru sprawiedliwości - trudna współpraca bądź jej brak ze osobami stosującymi przemoc; - duże obciążenie zadaniami służbowymi pracowników instytucji pomocowych; - niewystarczające działania w zakresie zapobiegania wypaleniu zawodowemu pracowników pomocy społecznej; - opór do wszczynania procedury Niebieskiej Karty ze strony oświaty i ochrony zdrowia;
--	---

i zakazu zbliżania się do osoby doznającej przemocy	
Szanse	Zagrożenia
- zmiany prawne umożliwiające skuteczne formy niesienia pomocy rodzinom zagrożonym przemocą domową; - systematyczne podnoszenie kwalifikacji przez pracowników udzielających pomocy w związku z problemem przemocy; - przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy; - dobra znajomość środowiska lokalnego przez osoby zaangażowane w pomoc; - możliwość pozyskiwania środków na realizację projektów dotyczących przemocy.	- przewlekłość procedur sądowych, niskie wyroki dla sprawców przemocy oraz wysoki odsetek umarzanych spraw; - występowanie sprzeczności pomiędzy istniejącymi przepisami prawa, a możliwością ich wykonania w praktyce przez organy ścigania i wymiaru sprawiedliwości; - niewystarczające środki finansowe na zatrudnianie w instytucjach pomocowych specjalistów i szkolenia kadry pracującej w ramach procedury „Niebieska Karta” oraz działania wynikające z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej. - łatwy dostęp do alkoholu

V. CEL GŁÓWNY I CELE SZCZEGÓŁOWE PROGRAMU

Cel główny: Wspieranie i rozwijanie działań na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej oraz zmniejszenia skali tego zjawiska w Powiecie Rzeszowskim

Cele szczegółowe	Zadania	Wskaźniki
I. Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób doznających przemocy domowej	➤ Prowadzenie OIK ➤ Prowadzenie całodobowego hostelu ➤ Prowadzenie poradnictwa specjalistycznego indywidualnego: prawnego, psychologicznego, socjalnego i rodzinnego itp. ➤ Prowadzenie grupowych form wsparcia ➤ Obsługa całodobowego telefonu interwencyjnego ➤ Organizowanie spotkań Zespołu Interwencji Kryzysowej ➤ Zacieśnienie kontaktów z instytucjami działającymi w obszarze przeciwdziałania przemocy ➤ Realizacja programów i projektów z zakresu przeciwdziałania przemocy, wspierających osoby i rodziny zagrożone bądź uwikłane w przemoc ➤ Realizowanie Standardów ochrony małoletnich w OIK w Górnym . Zgodnie z Ustawą z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw	1. Liczba osób korzystających ze wsparcia, 2. Liczba osób korzystających z tymczasowego schronienia, 3. Liczba osób korzystających z poradnictwa specjalistycznego, 4. Liczba spotkań grup wsparcia 5. Liczba spotkań Zespołu Interwencji Kryzysowej 6. Liczba i rodzaj kontaktów z instytucjami zajmującymi się przeciwdziałaniem przemocy domowej oraz ochroną osób jej doznających (pisemne, osobiste, telefoniczne, online itp.) 7. Liczba zrealizowanych programów/projektów 8. Działania związane z realizacją Standardów ochrony małoletnich 9. Liczba osób korzystających z poradnictwa specjalistycznego w ramach Zespołu ds.

	zgodnych z zarządzeniem Dyrektora PCPR w Rzeszowie ➤ Prowadzenie Zespołu ds. Poradnictwa Specjalistycznego w PCPR w Rzeszowie ➤ Prowadzenie DDM	Poradnictwa Specjalistycznego w PCPR w Rzeszowie 10. Liczba osób korzystających ze wsparcia w DDM
II. Podniesienie wiedzy, świadomości i wrażliwości społecznej w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej i niwelowania jej skutków	➤ Realizowanie działań o charakterze profilaktycznym, edukacyjnym i informacyjnych skierowanych do mieszkańców Powiatu Rzeszowskiego. ➤ Opracowywanie i rozpowszechnianie materiałów profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych. ➤ Opracowywanie i publikowanie materiałów profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych na stronach internetowych oraz w prasie ➤ Prowadzenie strony internetowej w celu informowania o możliwościach pomocy i zwiększenia możliwości uzyskania informacji przez osoby potrzebujące ➤ Zbieranie informacji statystycznych mających na celu postawienie trafnej i rzetelnej diagnozy dotyczącej zjawiska przemocy domowej na terenie Powiatu Rzeszowskiego ➤ Działania podejmowane wobec świadków przemocy	1. Liczba osób objętych działaniami profilaktycznymi, edukacyjnymi i informacyjnymi, 2. Liczba i rodzaj opracowanych i rozpowszechnionych materiałów profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych, 3. Liczba opracowanych i opublikowanych materiałów profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych na stronach internetowych oraz w prasie, 4. Liczba wyświetleń 5. Liczba opracowanych Diagnoz 7. Liczba osób biorących udział w działaniach podejmowanych dla świadków przemocy

III. Zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej, w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług.	➤ Rozwijanie innowacyjnych kompetencji poprzez udział w szkoleniach, konferencjach i innych formach doskonalenia	1. Liczba odbytych szkoleń, konferencji i innych form doskonalenia, 2. Liczba pracowników uczestniczących w szkoleniach,
IV. Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc domową	➤ Realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych oraz psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową	1. Liczba osób uczestniczących w programie korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc domową, 2. liczba osób uczestniczących w programie psychologiczno-terapeutycznym dla osób stosujących przemoc domową.

VI. ADRESACI I REALIZATORZY PROGRAMU

Program skierowany jest do:

- osób doznających przemocy, w tym: dzieci, współmałżonków lub partnerów w związkach nieformalnych, osób starszych, osób niepełnosprawnych i innych,
- świadków przemocy domowej,
- osób i rodzin z terenu powiatu zagrożonych problemem przemocy,
- osób stosujących przemoc domową,
- instytucji i osób działających w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej
- społeczność lokalna powiatu.

Działania dotyczące przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy powinny być prowadzone we wszystkich jednostkach na terenie powiatu, które w ramach swoich działań zajmują się ochroną, czy też wsparciem rodzin i ich członków. Do realizacji programu niezbędna jest chęć współpracy między osobami i instytucjami działającymi we wskazanym obszarze. W pracy należy stosować się do zasad:

- **interdyscyplinarności**, zgodnie z którą wszelkie działania na rzecz pomocy rodzinie powinny być planowane i wdrażane przez specjalistów o różnych zawodach, będących przedstawicielami różnych instytucji i organizacji; kluczowa jest praca zespołowa i współpraca;
- **kompleksowości**, z uwagi na fakt, iż przemoc jest zjawiskiem złożonym i wieloaspektowym.

Realizatorami programu przeciwdziałania przemocy domowej są:

- Starostwo Powiatowe w Rzeszowie
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Rzeszowie
- Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Górnem
- Dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży w Górnem

Partnerzy przy realizacji programu;

- Miejskie i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej z terenu Powiatu Rzeszowskiego
- Zespoły interdyscyplinarne działające w gminach Powiatu Rzeszowskiego
- Miejskie i gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych
- Policja

- Sądy, zespoły kuratorskie, prokuratura działające na terenie Powiatu Rzeszowskiego
- Placówki oświatowe
- Placówki służby zdrowia
- Organizacje pozarządowe i kościelne działające na rzecz rodziny
- Inne podmioty działające na rzecz osób zagrożonych przemocą, doświadczających przemocy lub stosujących przemoc.

Czas realizacji programu określono na **lata 2024 – 2030**.

VII. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Powiecie Rzeszowskim będzie finansowany ze środków własnych powiatu, środków finansowych z budżetu państwa oraz środków pozyskanych z innych źródeł.

VIII. MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2024-2030 stanowi strategię działań na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy domowej, ograniczania rozmiaru przemocy domowej, poprawy bezpieczeństwa rodzin oraz minimalizacji szkód spowodowanych stosowaniem przemocy.

Plan realizacji Programu nie zakłada konieczności realizacji wszystkich kierunków i działań w każdym roku.

Na potrzeby niniejszego opracowania przyjmujemy następujące definicje monitoringu i ewaluacji:

- **„Monitoring** – proces sprawdzania postępu osiągania założonych rezultatów przedsięwzięcia. Monitoring wykorzystuje analizę danych ilościowych i jest prowadzony w sposób ciągły podczas trwania całego przedsięwzięcia.

- **Ewaluacja** – polega na analizie prowadzonych działań, której fundamentem jest ocena ich jakości i efektów w oparciu o określone kryteria. W procesie ewaluacji poszukiwane są odpowiedzi o przyczyny osiągniętych rezultatów (sukcesów i porażek).³

Monitoring i ewaluacja Programu będą przeprowadzone za pomocą opracowanych w tym celu narzędzi.

Realizacja Programu zakłada wdrażanie „Rocznego harmonogramu realizacji”, który będzie przygotowywany przez Zespół Interwencji Kryzysowej funkcjonujący przy Ośrodku Interwencji Kryzysowej w Górnym. Roczny harmonogram zawierać będzie działania zaplanowane w Programie, które instytucje i organizacje zamierzają realizować w kolejnym roku w ramach swojej działalności.

Na zakończenie roku powyższy harmonogram zostanie podsumowany w oparciu o zaproponowane wskaźniki realizacji poszczególnych celów szczegółowych.

Dane do monitoringu będą gromadzone w postaci dokumentacji realizacji zadań zaplanowanych w ramach Programu, w szczególności w formie: protokołów, sprawozdań, list obecności itp..

Instytucje, które w zakresie swoich kompetencji realizują zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy domowej, będą we własnym zakresie prowadzić bieżącą dokumentację wdrażanych przez nich działań.

Dane zebrane w ramach corocznego monitoringu posłużą ewaluacji, której celem jest systematyczna ocena działań realizowanych w ramach Programu Przeciwdziałania Przemocy i Ochrony Osób Doznających Przemocy pod kątem następujących kryteriów:

- **skuteczność** – ocena w jakim stopniu realizowane są cele założone w Programie
- **użyteczność** – ocena w jakim stopniu zrealizowane działania odpowiadają potrzebom odbiorców.

Przedstawiony „Powiatowy program przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej na lata 2024- 2030” jest dokumentem otwartym, co oznacza, że wnioski płynące z monitoringu i ewaluacji mają posłużyć zmodyfikowaniu realizowanych działań oraz zaplanowaniu działań priorytetowych w kolejnym roku.

³ Ewaluacja gminnych i powiatowych programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Poradnik, ROPS w Krakowie, Kraków 2015.

IX. SPIS MAP, TABEL I WYKRESÓW

SPIS MAP

- Mapa 1. Podział administracyjny Powiatu Rzeszowskiego12

SPIS TABEL

- Tabela 1. Liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że doświadczają przemocy domowej w latach 2019 – 2023.....15
- Tabela 2. Liczba osób wobec, których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc domową w latach 2019 – 2023.....16
- Tabela 3. Liczba spotkań Zespołów Interdyscyplinarnych oraz liczba spotkań Grup diagnostyczno - pomocowych z terenu gmin powiatu rzeszowskiego w latach 2019 – 2023.....18
- Tabela 4. Liczba osób, którym udzielono pomocy ze względu na przemoc domową w powiecie rzeszowskim przez OPS w latach 2019 – 2023.....19
- Tabela 5. Liczba osób rozpoczynających udział w Programie oddziaływań edukacyjno-korekcyjnych dla sprawców przemocy z terenu powiatu rzeszowskiego w 2019 – 2023.....21
- Tabela 6. Liczba osób, które ukończyły Program oddziaływań edukacyjno-korekcyjnych dla sprawców przemocy w powiecie rzeszowskim w latach w 2019 – 2023.....22

SPIS WYKRESÓW

- Wykres 1. Liczba przeprowadzonych przez Policję interwencji domowych w latach 2019 - 2023.....15
- Wykres 2. Liczba wypełnionych przez Policję formularzy „Niebieskie Karty” w latach 2019 - 2023.....17
- Wykres 3. Liczba procedur „Niebieskie Karty” wszczętych przez OPS z terenu powiatu rzeszowskiego w latach 2019 – 2023.....17
- Wykres 4. Liczba osób, którym udzielono pomocy ze względu na przemoc domową w powiecie rzeszowskim w latach 2019 – 2023.....19

X. WZÓR HARMONOGRAMU REALIZACJI „POWIATOWEGO PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY DOMOWEJ ORAZ OCHRONY OSÓB DOZNAJĄCYCH PRZEMOCY DOMOWEJ” NA ROK ...

Cele Szczegółowe	Zadania	Wskaźniki	Realizatorzy; Partnerzy; Źródło Finansowania	Nadzór	Termin Realizacji
I. Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób doznających przemocy domowej.					
II. Podniesienie wiedzy, świadomości i wrażliwości społecznej w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej i niwelowania jej skutków.					
III. Zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej, w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług.					
IV. Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc domową.					